ՊԱՏՄԱՆԻՔ

ԼՈՅՍԸ կը հրատարակուի բաց ի կիրակի եւ Տօն օրերէ :

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ	ԿԱՆԽԻԿ	
	Տարեկան	Վեցամսեայ
Կ. Պոլսոյ համար	6 մէճիտ	3 մէճ.
Գաւառաց »	7 »	3 1/2 »

ԼՈՅՍ

ՊԱՏՄԱՆԻՔ

ԼՈՅՍի վերաբերեալ նամակ եւ այլ գրութիւն պէտք է ուղղել առ խմբագիր-տնօրէն Բ. Մ. ՊՈՉԱՃԵԱՆ, Կ. Պոլիս, Մէրճան Զարչը, Բիւրօի էֆէնտի խան երկրորդ յարկ թիւ 1 :

Ծանուցմանց տողը մէկ անգամի համար 2 դրուշ է. աւելի անգամներու համար սակարկութիւն կը լինի :

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

20 վարպ **ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ** 20 վարպ

Կ. ՊՈԼԻՍ 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Աւասիկ այն յօդուածն, զոր երէկ խոստացած էինք հրատարակել, եւ որ ազգին մէջ հեղինակութիւն անեցող բարձրաստիճան և ժողովրդական եկեղեցականի մը գրուածն է :

Մահարեան Թերթիրը կաթոլիկոսական խնդրոյ վրայ գրած առիթին կը յիշեն միայն Պալաժէնիայի օրէնքը, և զՄակար Սրբազան՝ ընտրեալ բուն օրինի, վաւերացեալ ըստ օրինի համարելով կ'ըսեն թէ՝ ուղղախոհութիւն է երևել գանգատիլ և ըստ հաստատեալ օրինայ կատարուած գործ մը մերժելու եղեր. Այս կերպով յիշեալ Թերթեր կարծել կուտան իրենց ընթերցողաց թէ զՄակար Սրբազան կաթոլիկոս չճանչցողները ոչ օրինաց տեղեակ են և ոչ ալ գանոնք յարգել գիտեն: Բայց երբէք չեն խօսիր եկեղեցական օրինաց վրայ, և այդ մասին չանհանգիստ են քնացնելու իրենց ընթերցողները՝ որոց միտքը արդէն պաչուրած են Պալաժէնիայի օրէնքներով և Վեհ. Զարով :

Այս կարգէն է փունջ լուգիր օր՝ իբր փաստ Մակար Սրբազանի համար Մակար Սրբազանի մանաւանդ ուշադրութեանը և մեծարանացը արժանի պէտք է ըլլայ, իբր չարաթի աւուր Թերթին մէջ հազիւ զոպած է իր աղգասէր գրիչը երբորդ էջին ծայրը, գրելով կաթոլիկոսական խնդրոյ վրայ, բայց առանց բուռ մը ըսելու եկեղեցւոյ և ազգային իրաւանց մասին :

Արդ՝ պահ մը համպուռելով լսենք Մակարեաններուս հետ թէ Մակար Սրբազան կաթոլիկոս է օրովհետեւ ըստ Պալաժէնիայի ընտրեալ և վաւերացեալ է, բայց անդին Հայոց եկեղեցին որ այդ բառը չէ ուզած և օտար օրինաց ըմբռնած է, կը պատասխանէ. Մակար Սրբազան չէ՛ կաթոլիկոս, օրովհետև Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցւոյ օրինաց համաձայն չէ ընտրեալ. ուրեք յայտնի կ'երեւի թէ Մակարեանք Պալաժէնիայով կը խօսին և ոչ-Մակարեանք եկեղեցիով :

Եկեղեցին՝ այսինքն նորա ներկայացուցիչք, ազգը եթէ Պալաժէնիա կոչուած հրահանգին մէջ կաթոլիկոսի ընտրութեան օրէնքները ընդունած է, այն առեն փունջին ըսածին նման «ուղղախոհութիւն չէ եղնել դանգատիլ և ըստ հաստատեալ օրինաց կատարուած գործ մը մերժելու եղնել, հետեւաբար ոչ-Մակարեանք անիրաւ կը սեպուին և օրինաւորութիւն չեն ճանչնար :»

Մինչ ազգը ընդունա՞ծ է Պալաժէնիան: Մենք կը հաստատենք մինչև իսկ Մակարեան Թերթերու խօսքերով թէ ազգը ընդունած չէ զայն և ոչ ալ ընդունելու մտադիր է:

Եթէ աչքարկի հայերը ամբողջապես Ռուսիոյ հողին մէջ բանդագակեալ ըլլային, այն առեն նոյն երկրին կառավարութեան օրէնքները, Պալաժէնիան, ևն. պիտի իշխեր ամենեցուն վրայ : Բայց պէտք է մտաբերել թէ Հայոց մեծ մասը Ռուսիոյ երկրէն դուրս կ'ապրի, ուրկէ հաւանական է կարծել թէ ամենայն Հայոց կաթոլիկոսին համար նոյն կառավարութեան չհնած օրէնքները, ամենայն Հայոց կամացը, այն է նոցա եկեղեցական օրինացը համաձայն ընտրութիւն. ընդհակառակն՝ այնպէս չըլլալով, ամենեցուն անհաճոյ եղած է Պալաժէնիան, էջմիածին քանիցս բողոքած է իւր կառավարութեան : Տաճկահպատ այլ կաթոլիկոսի մը ընտրութեան մասնակցած առեններն, բոլորովին չեն ճանչցած Պալաժէնիան. նոցա պատգամաւորը բողոքմամբ պէս յայտարարած է էջմիածնայ Ընտրողական ժողովին մէջ ըսելով թէ «ոչ ճանաչեմ Քանաիատա, այլ ընտրեմ զկաթողիկոս»: Նաեւ Մակար Սրբազանի նման եկեղեցին անխաբար ճնացած այլ կաթոլիկոսի մը առեն Տաճկահպատ չճանաչելով զանի չեն յիշատակած իւր անունը եկեղեցւոյ մէջ, և որչափ որ Ռուս կառավարութեան կողմանէ Հայոց բոլոքները ուշադրութեան չեն առնուած, նոքա մինչ պնդած են իրենց իրաւանց վրայ. փունջ իսկ կը հաստատէ զայս, վասն զի կ'ըսէ թէ «Ազգային ժողովը որոշեց այդ օրինաց համար առաջարկելի բարեփոխութիւնները ընտրելի հայրապետին միջոցաւ մատուցանել». կը հաստատէ նաև թէ մինչեւ ցարդ Տաճկահպատ չեն ընդունած Պալաժէնիան, վասն զի կ'ըսէ, «Ազգային ժողովը թոյլ չտուաւ որ առաջնորդականք ըստ Պալաժէնիայի մասնակցին ընտրութեան»: Ասոնցմէ յայտնի կերեւի թէ ազգը չէ ընդունած Պալաժէնիան և հաստատած է իւր մերժումը թէ՛ խօսքով և թէ գործքով: Ալ Մակարեանք օ՞ր օրէնքով կը խօսին մեզ հետ, մեր չընդունած օրէնքովը : Փունջ՝ ընտրեալ և վաւերացեալ կաթոլիկոսը օ՞վ է հարցնելով կը պատասխանէ թէ Մակար Սրբազան է. մինչդեռ էջմիածնական ընտրողական ժողովը իւր ընտրութիւնը կատարեց զորս արժանաւոր եպիսկոպոսաց վրայ, հետեւեալ կերպիւ.

ԺՈՂՈՎԱԿԱՆՔ

8 Մինոդի անդամք
6 Միաբանք
8 Վիճակաւոր առաջնորդք
8 Աշխարհական պատգամաւորք

30 ժողովականք

Այս ժողովոյն մէջ 30 ձայն ունեցաւ Մելքիսեդեկ Սրբազան, 16 ձայն Մակար Սրբազան, 13 ձայն Խրիմեան Սրբազան, 3 ձայն Աշրդեան Սրբազան: Ուստի մենք ալ հարցում մը ընելով թէ ամենուն Հայոց կաթոլիկոսը ո՞վ է, կը պատասխանենք թէ Մելքիսեդեկ Սրբազան է, ժողովոյ ներկայացեալ եպիսկոպոսունք արժանաւորներ կամ գանգատաններ են, և ընտրութեանը կատարուելէն վերջ ժողովէն դուրս եկած ընտրելոյն անունը չէ գանգատած այլ կաթոլիկոս: Այսպէս է Հայաստանեայց եկեղեցւոյ հայրապետը ընտրելու օրէնքը և սովորութիւնը դոր Փունջ պէտք է սորվի:

Մակարեան Թերթերու ամենէն մեծ փաստը այն է ինչ որ Փունջ չէ մտցած կրկնելու այս անգամ, «Ընտրողական ժողովը» որպէս պարտէր, ըստ Պալաժէնիայի վարուեցաւ և Ռուսիոյ Վեհափառ Զարը ըստ Պալաժէնիայի (բաւերաշն կրկնութեան պատճառ լմոց գանայ ընթերցող) վաւերացուցեալ երկու ընտրելիներէն մին» և կըսեն թէ քանի որ երկու կաթոլիկոսաց ներկայացուցած են Վեհ. Զարին, և այս բանը ուրիշ կաթոլիկոսներու ընտրութեան առեն ալ եղած է, այսինքն Պալաժէնիան ծնելէն ի վեր, հետեւաբար մինչեւ հիմայ լուռ կենալէն վերջը հիմայ երեւիլ գանգատիլը աւելորդ է:

Թող Փունջ և Փունջեանք ներեն մեզ որ տրամաբանութիւնը քիչ մը մեզ կողմ թողլով խնդրոյն ճշմարիտ ոգւոյն վրայ խօսինք:

Պալաժէնիայի մէջ կաթոլիկոսի ընտրութեան համար գրուած օրէնքը երկնքէն իջած չէ, այլ Վեհ. Զարին կամօքն է գրուած, որն որ բացարձակապես ազատ է իւր երկրին մէջ գործադրելու ինչ օրէնք որ իրեն հաճոյ թուի, և ահա չհնած է օրէնք մը և ըստ այնմ ոչ միայն Հայոց կաթոլիկոսի ընտրութեան մասնակցիլ կը կամի, այլ նաեւ վերջին ընտրութիւնը ինքն կատարել կ'ուզէ, որով էջմիածնի Ընտրող. ժողովը առանց իւր կաթոլիկոսը կարենալ ընտրելու միայն կաթոլիկոսացուներ կընայ ընտրել, որոց մէջէն Վեհ. Զարը ինքն մի հատ կը զատէ : Երկու գանգատիլ միայն ներկայացնելով գործը չվերթեւնար, եթէ տասը գանգատիլ ալ ներկայացուի, մի և նոյն բանն է, սա է թէ Հայերը կաթոլիկոսացուներ կ'ընտրեն և Վեհ. Զարը կաթոլիկոսը:

Էջմիածնականք սոյն տագնապին մէջ ինչպէս մտածած են ինչպէս ընել, որովհետեւ եթէ ընտրեալ կաթողիկոսին անունը վաւերացնելու առեն հետը ուրիշ անուն մ'ալ կուգեն, այն առեն կընայ պատահիլ որ Վեհ. Զարը ինչպէս որ այժմ այնպէս ըրաւ, փոխանակ ընտրելոյն՝ միւս անունը վաւերացնէ և այս է ըսել Ձեր կաթոլիկոսը, իսկ երբ մի միայն ընտրելոյն անունը ներկայացնեն, այն առեն պիտի մերժէ և էջմիածին առանց կաթողիկոսի պիտի մնայ:

Ուստի խորհրդներ ընելով և Պալաժէնիոյ ինչ օրէնքները Հայկական եկեղեցւոյ օրինացը անհամաձայն ըլլալը իմացնելով աշխատած են համոզել Ռուս կառավարութիւնը, որն որ ապագայի մէջ այդ օրէնքները բացվոխելու յոյսեր տալով իմացուցած է ընտրեալ կաթողիկոսին որ Վեհ. Զարին գլխաւոր կամքն է ազատ թողուլ Հայկական եկեղեցին, բայց գալով կաթոլիկոսական ընտրութեան մասին, իւր երկրին մէջ ուրիշ աղգաց հետ Պալաժէնիայ օրէնքով վարուիլը սովորութիւն ըլլալուն, և Հայոց համար յատուկ օրէնք մը չհնել նոյն առեն անյարմար երեւնալուն, կառավարութիւնը խորհուրդ տուած է էջմիածնականաց յաչս առնելով Պալաժէնեայի օրէնքով վարուիլ, ապահով ըլլալով թէ Վեհ. Զարն եկեղեցւոյ ընտրեալը միշտ պիտի վաւերացնէ. և այսպէս էջմիածնականք ոչ թէ ընդունած այլ ստիպուած են այնպէս ընել. արդէն ընտրելոյն անունը ի վաւերացումն տալու առեն անոր հետ ուրիշ անուններ կցելու մէջ մեր կրօնքին դպչելու բան մը չկայ, բաւական է որ ընտրեալը միայն վաւերացուի: Արդարեւ Վեհ. Զարն մինչեւ հիմայ այնպէս ըրած է, Պալաժէնիայի ինչ ինչ օրէնքները Հայոց համար մեռեալ սեպելով, յարգած է մեր եկեղեցւոյն ազատութիւնը և վաւերացուցած է ընտրեալ կաթողիկոսը, և այս կերպով թէ՛ էջմիածնականքվեհ. Զարին կամացը, հնազանդած են և թէ Վեհ.Զարը Հայկական եկեղեցւոյն օրէնքը յարգած է : Ասկէ անդին ինչ կընայիր ընել էջմիածնականք, ուստի ինչ պնդողութիւն է եղնել ըսել թէ քանի որ ուրիշ անգամներ երկու ընտրելի ներկայացուցած են, ըսել է թէ էջմիածնականք և ազգը արդէն ընդունած են Պալաժէնեայի օրէնքները :

Եթէ մինչեւ ցարդ ազգը չէր բարձրացուցած իւր ձայնը, պատճա-

ռը այն է որ վաւերացեալ Կաթոլիկոսները եկեղեցիէն ընտրեալներն էին, այս է ամենայն Հայոց համար կարեւոր կէտը, եթէ այս անգամ ալ անցեալն պէս լինէր, դարձեալ ձայն չպիտի հանէին, բայց քանի որ կը տեսնենք որ Պալաժէնեայի օրէնքը կարմիննայ, մեք ալ պէտք է արմըննանք. և հակինք մեր եկեղեցւոյ իրաւացը վրայ։ Սակէ յարմար ժամանակ չկրնար ըլլալ Պալաժէնեան մեր եկեղեցւոյ օրինացը հետ համաձայնեցնելու համար։

Բայց պէտք չէ այս խնդրոյն թեթեւ կողմերովը զբաղիլ և ըսել թէ քանի որ Տաճկահայք Կաթոլիկոսի ընտրութեան մասնակից կուգան հետեւաբար . . . և այլն, խնդիրը Հայոց ազգին և Պալաժէնեայի մէջ ըլլալով, պէտք է ընդունիլ և ամենայն կէտիւ օրինաւոր համարիլ Ընտրող ժողովը, պէտք է մտածել թէ երբ Տաճկահայոց քուէները ընտրեալ Կաթոլիկոսին 30 քուէին վրայ իսկ ուեւէլցուցած ըլլային, դարձեալ այս բանը արժէք մը չունէր Պալաժէնեայի օրինաց առջեւ, այն որ քուէի կարեւորութիւն չտալով ըստ հաճոյս կ'ընարէ յերկոցունց մին։

Անտարակոյս ըլլանք որ Վեհ. Ձարը չպիտի ուզէ ամենայն Հայոց կրօնական զգացումները վիրաւորել, և զանոնք ատիպել չճանչնալու եկեղեցիէն անվաւեր ճնացած Կաթոլիկոսները, և կամ Լուսաւորչի աթոռը այլեւս փոխադրելու։ Տաճկահայոց, Պարսկահայոց, Հնդկահայոց և աշխարհի այլ և այլ կողմերը գտնուող Հայոց իրեն երախտապարտ ճնաչին պիտի ունենայ անշուշտ արժէք մը և նոցա բողոքները բարձի թողի չպիտի ըլլան։

Երեսփոխանական ժողովը պէտք է ԴՈՐՇէ, ահա երեսփոխանաց համար ամենակարեւոր խնդիրը մը, և զոր յօգուտ ազգին լուծելով, իրաւունք և եկեղեցին պաշտպանելով, իրենց ընտրողներուն առջեւ պարզերես երեւելու համար դիւրաւոր առիթ մը։ Քանի ծանօթ ենք մեր Սրբազան Պատրիարքին ազգասիրական զգացմանցը, և ապահով ենք որ կրկին փութաջանութեամբ պիտի պահպանէ էմմիածնական աթոռոյն իրաւունքները, ման զի ինչպէս նոյն ինքն արդէն յայտարարեց Ժողովոյ մէջ, ՈՒԽՏԵԱԼ Է ԱՑԴ ԱՔՈՌՈՑՆ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ-ՐՈՒՄԷԼիի ԴԷՊԲԵՐը

—

ԵՐԷԿի ԹՂԹԱԲԵՐԷՆ

Ռուսճուգէն հոկտ. 9 թուով կը հեռագրեն լեհ, Պ. ոը Կիրսի հեռեւեալ հեռագիրն, որ Սոֆիայի Ռուսական դործակատարին ուղղեալ է, Ռուսճուգի Ռուսական հիւպատոսին կողմէ տպագրուելով ուղղակի բաշխուեր է։

«Ձարն ընդունելով Պուլկարական պատգամաւորութիւնն և անոր բուռ թէ Պուլկարիոյ նկատմամբ Ռուսիոյ զգայմունքը չէին փոխուած, հակառակ Պուլկար կառավարութեան վերջին ընթացից։

«Երկու Պուլկարիաներու միութեան գաղափարը դիւրահասկնալի է և Ռուսիա ևս կը բաղձայ անոր, բայց կայսրն հաւանութիւն չտար Պուլկարիոյ ընտրած միջոցներուն։

«Պուլկարիոյ ընթացքը ապտնապարիկ վիճակի մը մէջ կը դնէ այս երկիրը։ կայսերական կառավարութիւնն ամեն ջանք ի գործ պիտի դընէ զայն ապահովու համար զինքն պաշարող վտանգներէն, պաշտպանելով իր չահերը, բայց ասոր համար պէտք է որ Պուլկարք հանդարտ մընան, սպասելով որ խնդիրը վերջնապէս կարգադրի»։

Միւս կողմէ Վիէննայէն հոկտ. 10 թուով կը հեռագրեն թէ, Պուլկարական պատգամաւորութիւնը Գոբչենհակէն վերադառնալով, Հոկտ.ին Վիէննա հասեր է։ Պատգամաւորք [illegible] Վիէննական մամլոյն ներկայացուցչաց կողմէ, փոքր ինչ խուճապ կ'ներւէին, այլ սակայն յոյժ վստահ են եղեր իրենց չահուց նպաստաւոր լուծման մը վրայ։

Ազգանական կառքեր Ֆրեդէնսպորկի գղեակը փոխադրած էին պատգամաւորներն։ Ձարն քաղաքային ղեռատուն էր և զանոնք ընդուներ է ինքնակալութեանդ-օբէնհակի արքունեաց մեծ մարշալ-մարին, պատգամաւորութեան գլուխը՝ փիլիպէի մետրապոլիտն Սլաւական լեզուաւ քանախօսութիւն մ'ուղղեր է Ձարին, և ներում խնդրեր է ուսպա. 18ի դեպքերու համար։ Ձարը պատասխաներ է թէ կը ցաւէր ուսպա. 18ի դեպքերուն վրայ, թէ համաձայնութեամբ կը գործեր Պերլինի դաշնագրին 16րդ յօդուածն յօդնութիւն կոչելով, Օսմ. զօրքերը Բումէլի հրաւիրել. բայց կավրիլ փաշա չէ ուզեր դիմել այս ծայրայեղ միջոցին։

—

Առ Տէյլի Քրոնիքլ ուղղեալ հեռագրի մը նայելով, խօսք կայ թէ Պուլկարիոյ Ալեքսանդր իշխանը պիտի ամուսնանայ Գերմանիոյ գահաժառանգ իշխանին երկրորդ դստեր Վիկթորիա իշխանուհւոյն հետ։ Պիղմարք իշխանն ընդդեմ է եղեր այս ամուսնական միութեան, որուն սակայն կը բաղձայ եղեր գահաժառանգ իշխանն։

—

Վիէննայէն հոկտ. 10 թուով կը հեռագրեն։

«Իրաց վիճակը չէ փոխուած։ Ամեն ինչ կախուած ունի Սերպիոյ ընթացքէն։ Բումէլիի եղած ամենափոքր զիջողութիւն մը՝ տարակոյս չկայ թէ զինուորական դրգռտութիւն մը պիտի մղէ զՍերպիա։ Այս միակ պատճառն է որ կը պարտաւորէ զԱւստրիա պնդելու իր հաւանութիւնը Բումէլիի և Պուլկարիոյ միացման։ Սրդ կարելի է որ տէրութիւնք Սերպիոյ և Ցունաստանի պահանջմանց առջեւ, տիպուրին Թուրքիոյ յանձնել իրաց նախկին վիճակը վերահաստատել և հրաւիրել Ալէքսանդրը իշխանն, որ իր զօրաց հետ Պուլկարիա քաշուի։

«Առ այժմ դեռ համաձայնութիւն չէ գոյացած տէրութեանց մէջ, մինչ որ բնականաբար տեղի կուտայ այլանդակ դրոյցներու և կարծեաց։ Միւս կողմ կը հաստատուի թէ, դիւանագիտութիւնը կ'ներկայանայ բանակցութիւնները ժամանակ տալու համար Թուրքիոյ զօրք համախմբելու Սերպիոյ և Ցունաստանի սահմանագլխոց վրայ։ Եթէ Թուրքիոյ և այս երկու պետութեանց միջեւ պատերազմ ծագի, Աւստրիա ամենախիստ չեզոքութիւն մը պիտի պահէ, պայմանաւ սակայն որ Ռուսիա ևս ձեռնպահ լինի»։

—

Անգլիական Տէյլի—Նիւս լրագիրը կ. Պոլսէն հեռագիր մը հրատարակած է ծանուցանող թէ, մեծ խորհուրդ մը գումարուեր է ի Բ. Դուռն, որոշելու համար այն տնօրինութիւնները, զորս հարկ եղած էր ձեռք առնել Սերպիոյ և Հելլենական սահմանագլխոցներէն եկող լուր պատճառաւ։ Սերպիական և Հելլենական դեսպանները բացատրութիւն տալու կոչուեր են։ Սերպիական դեսպանն ըսեր է թէ, եթէ Պուլկարիա և Բումէլի միանան, Սերպիական չարժման ընդդիմանալու ար և է փորձ, ուրիշ բանի չպիտի ծառայէ, եթէ ոչ Միլան թագաւորին գահընկեցութիւնն յառաջ բերելու։

—

Փիլիպէ 9 հոկտ.—Լանսանէն և կ. Պոլսէն ստացուած՝ Պուլկարական միութեան նպատակաւոր լուրերն ընծայ ապատրաստութիւն մը ըրին ժողովրդեան վրայ։ Վերջնական լուծում մը կը յառաջանայ յոյժ ի մօտոյ։ Նոր Վարչութիւնն, յետ ջնջելոյ բազմաթիւ անօրէնութիւններն, որ չափազանց ծանր բեռ մ'էին եղմտացոյցին համար, նախորդ վարչութեան գործերը կը կարգադրէ և կը ջանայ քիչ քիչ Պուլկարիոյ վարչական դրութիւնը ներմուծել։ Կառավարութիւնն հրաման ըրաւ ուշադրութեամբ հսկել տալ Սերպո-Պուլկարական սահմանագլխին վրայ։

—

Տէյլի Քրոնիքլ լրագրին Վիէննայի թղթակիցը կը պատմէ թէ, Վիէննայի Օսմ. դեսպան Սաատուլլահ փաշայի հետ առաջորդութիւն մը ունեցած է, յորում այս վերջինը բացորոշապէս յայտարարեր է թէ, Բ. Դուռը չեր ընդունած Արեւելեան Բումէլիի միացումն ընդ Պուլկարիոյ, և թէ ընդունելութեան այս լուրն հաւանականապար Փիլիպէէն արձակուած է Տքթ. Սիմբանաքիի կողմէ, որ Ալէքսանդր իշխանին Բոմիսէրն է ի Բումէլիի։

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՏԷՐՈՒԹԵԱՆՑ ՊԱՏԱՄՈՒԱՆԸ

Թարիգ իր այս առաւօտ թուով կը հրատարակէ տէրութեանց պատասխանին բովանդակութիւնն, զոր ապահանաւատ աղբիւրէ քաղած է.

«Խաղաղութեան պահպանման գովելի նպատակաւ, Պուլկարական խնդրոյն նկատմամբ մինչեւ որ տէրութեանց միջեւ որոշում մը տրուի, բարեկամաբար խորհուրդ կուտան Բ. Դրան յարատեւել իր ցարդ հետեւած խաղաղական ընթացքին մէջ, կը պարտաւորեն Արեւելեան Բումէլիի գէպքերն, Պուլկարները պատասխանատու կը համարին ապստամբութեան սկիզբ տուողները և պատրաստ են Ալէքսանդր իշխանն որ իր զօրաց հետ Պուլկարիա վերադառնայ, ապա թէ ոչ կայսերական կառավարութիւնը պիտի պարտաւորի զինուորական միջոցներ ի կիր առնուլ։

—

Նախարարաց խորհուրդն երեկ յարատեւով նիստ գումարեւելով, օրուան հրատապ խնդրոյն զբաղեցաւ։

—Գերմանական դեսպան Պ. Ռատովից երեկ Բ. Դուռն երթալով տեղեկացաւ արտաքին գործոց նախարար Վեհմ. Սայիտ փաշայի հետ։

—Ծովային ոստիկանապետ նախադահ Հոպարթ փաշա երեկ Բ. Դուռն երթալով, տեղեկացաւ Մեծ-եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշայի հետ։

—Արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշա՝ թարգման Կիւլլապեան Միքայէլ էֆէնտիի հետ՝ այսօր վոխադարձ այցելութեան պիտի երթայ դեսպանաց։

—Կայսերական պալատան քարտուղարներէն ձէվատ պէյ երեկ Բ. Դուռն երթալով, Մեծ-եպարքոս Բարձր. Գեամիլ փաշայի հաղորդեց վեհ. Սուլթանին ինչ ինչ հրամանները։

—Անգլիոյ արտասովոր պատուիրակ Սըր Հ. Տ. Ուոլֆ երեկ Բ. Դուռն երթալով, տեղեկացաւ Մեծ-եպարքոս Բարձր. Գեամիլ փաշայի և Տատ-

ման վախմ: Յարաբերին էֆի հետ։

—Արեւելեան Րումելիի կառավարական կավրիլ փաշա երեքշաբթի օրը Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ ունենայաւ։ Ն. Կ. Վեհափառութիւնն յայտ սիրալիր ընդունելութիւն մ'ըրաւ անոր։

—Ընդհանուր պարտուց վարչութեան հասոյթն անգամ. ամսոյ մէջ 162,000 ոսկի եղեր է։

—Թէրճեմանը Հագիգաթի մանաւոր տեղեկութեանց նայելով, կայսերական կառավարութեան կողմէ եգիպտոս ղրկուելիք Օսմ: պատուիրակութիւնը պիտի բաղկանայ վեց անդամէ, որոց մին քաղաքական գործիչը, երկուքն Սպարապետութեան երկուքն ծովային գործոց նախարարութեան և մին Բ. Դրան կողմէ ընտրեալ։

—Կայսերական կառավարութիւնն երկրորդ ծանուցագիր մը ղրկեց Պէլկրատի և Ամէնքի կառավարութեանց, սահպելով զանոնք որ իրենց պատասխանը փութացնեն Բ. Դրան առաջին ծանուցագրին՝ վերաբերմամբ Սերպիոյ և Ճուհատանի զինուորական պատրաստութեանց։

Լոյսի ընկերութեան վարձել 14 մեծ չոգենաւք Սեւ ծովու նաւահանգիստներէն 40,000 և Զմիւռնիայէն 9,000 զօրք առնելով Սերանիկ կը տանին, ուակից Սերպիոյ և Ճուհատանի սահմանագլուխներուը կ'երթան։

—Տեղական լրագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պուլկարական պատուիրակ Պ. Պ. Զանաքոֆ և Հաճի Բէյթոֆ Առնաւուտ-գիւղի մէջ «ուրախ ժամ» խորհրդակցեր են Ալէքսյ փաշայի հետ։

—Ճուհական Քոնսթանթինուպոլիս լրագրին տեղեկութեանց նայելով, Մեծ-եէրութիւնք, իրենց որոշումն Բ. Դրան ծանուցանելէ զատ, Ամէնքի և Պէլկրատի կառավարութեանց, ահպեցալ զանոնք որ իրենց պատասխանը փութացնեն Բ. Դրան առաջին ծանուցագրին՝ վերաբերմամբ Սերպիոյ և Ճուհատանի զինուորական պատրաստութեանց։

Լոյսի ընկերութեան վարձեալ 14 մեծ չոգենաւք Սեւ ծովու նաւահանգիստներէն 40,000 և Զմիւռնիայէն 9,000 զօրք առնելով Սերանիկ կը տանին, ուակից Սերպիոյ և Ճուհատանի սահմանագլուխներուը կ'երթան։

—Տեղական լրագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պուլկարական պատուիրակ Պ. Պ. Զանաքոֆ և Հաճի Բէյթոֆ Առնաւուտ-գիւղի մէջ «ուրախ ժամ» խորհրդակցեր են Ալէքսյ փաշայի հետ։

—Ճուհական Քոնսթանթինուպոլիս լրագրին տեղեկութեանց նայելով, Մեծ-եէրութիւնք, իրենց որոշումն Բ. Դրան ծանուցանելէ զատ, Ամէնքի և Պէլկրատի կառավարութեանց, ահպեցալ զանոնք որ իրենց պատասխանը փութացնեն Բ. Դրան առաջին ծանուցագրին՝ վերաբերմամբ Սերպիոյ և Ճուհատանի զինուորական պատրաստութեանց։

Լոյսի ընկերութեան վարձել

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՒԱՆԴԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

Ի Տ-ՓԷ. Ս. Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԷ

Սոյն գործոյն մէջ, որ աւելի քան 400 էջերէ բաղկացեալ է, հեղինակն ամփոփած է այն ամեն ծանօթութիւնները, հրահանգները ու պատուէրները, որք հարկաւոր են հիւանդաց պէտք եղած ընտանեկան խնամքները կատարելու, բժշկական գանազան դեղօրայքն պատշաճապէս գործածելու և մանաւանդ յանկարծական պատահարաց միջոցին հարկ եղած անմիջական դարմանները տալու։ Սոյն պարունակութեամբը մեծ ծառայութիւն մը մատուցանել կ՚ուզուած է ամէն Հայ ընտանեաց մէջ որոց բազումք զուրկ լինելով այսպիսի առաջնորդէ մը, կը գործեն յաճախ թերութիւններ և սխալներ, որք յետոյ մեծ ազեաց պատճառ կը լինին։

Կեդրոնատեղին է Սրամեան դըպրատունը, կը ծախուի բոլոր Հայ գըրավաճառաց և Պ. վայրի քով ի Բեյրութ։ Գինն 1 մէճիտ։

ՄԱՆՈՒԿԵԼ Կ. ՄԻՐԱԽՈՐԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԱՅՏՆԱԿ

ԳԱԻԱՌՆ

Սրբոյն Հռիփսիմեան Տաճկաստանի

ՏԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սարէն և Զորէն, Հնէն և Նորէն

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏՆՈՑ

Մասն Ա. Բ. Գ. (սաբո)

Հայաբնակ գաւառաց ընդհ. նկարագրութիւն, տեղագրութիւն, աշխարհագրութիւն, չէն և ամայի վանօրէից նըկարագիրն, աւանդութիւնք և այլ նիւթեր պարունակող Ս.Գ. գործ մէ է, անհնակարնոր և հետաքրքրական, գրուած չրջահայեաց և շատ նուրբ տեսութեամբ արժանի ամեն Հայու յաճախակի վերծանութեան։

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով կեդրոնատեղին է Պօլիս Պահճէ—գիւղ հայգագործի փառն դէմ Գ. կ՚ի. ձանեանի վաճառատուն, թիւ 11։

Գին — Ա. և Գ. մասերն 8 ոսկան. Իսկ Բ. Մասն 10 դահեկանի։

Վարժարանաց համար զեղչ կը լինի, և յանձնարարութիւնք ճըշդիւ կը կատարուին։

ՈՒՂԵՑՈՑ

ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴԱՑ

Ի դէպս առանին և ընկերական

Թարգմանեց ի գերմաներէնէ

Մ. Կ. ՆԱՋԻԿԵԱՆ

Անդամ արտաքին թղթակցութեան դիւանի ի Դուռն Սպարապետութեան

—o—

Պարունակութիւն՝ —Այցելութիւնք, այցետոմք. —Խօսակցութիւն և ընկերային վարմունք. — Կարգադրութիւն կոչունքի. — Սեղանի սովորութիւնք. — Պարահանդէս.—Խաղ. —Կանանց՝ ի ճանապարհորդութեան, օտար տանց մէջ օթեւանած առեն ունենալիք վարմունքն և պարտիք հիւրընկալութեան. —Գաղտնաւարութիւն.— Ընկերային յարաբերութիւնք օրիորդաց ընդ արս. — Վայելուչ առն մը կամ կարասեաց կարգադրութիւնը. —Արդուզարդ. գաղտնիք արդուզարդու. —Հանդերձասենեակ.—Վարմունք՝ ծառայից հետ. — Նամակագրութիւն տիկնայց։

կը գտնուի նաեւ ի Բեյրութ Պ. վայրի գրատունը, Ղալաթիա Յ. Աբշակ էֆէնեաի վաճառանոցը, Պահճէ գիւղ Ջրաւաճառ Պօղոս ագայի խանութը և Հայ գրավաճառաց քով.

Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալտիզպանեան Տպարան, կ. Պոլիս, Բիլա փաշա խան թիւ 3։

Գին 10 ղրուշ։

ԱՂԵՔՍ. Գ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՇՈՂԵՐ ՈՒ ՅՕՂԵՐ

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԻ

Ճոխ և զարդարուն տպագրութեամբ, 40ի չափ մեծ և փոքր ընտիր պատկերներով և փայլուն թղթի վրայ։

Պարունակութիւն. Նախաբան. — Նամակ Օտեան վաեր. Գրիգոր էֆէնեաի առ հեղինակն։ Մանկանց համար բարոյական և իրատական գոլարիկ քերթուածներ, հատընտիր թարգմանութիւնք վիպակներ և հրահանգիչ բազմաթիւ առակներ, և այլն և այլն։

Կը գտնուի գրավաճառ Գալաթիան և Արամեան էֆէնիներու քով, Ղալաթիա՝ թղթավաճառ Աբշակ էֆէնեաի, և Պահճէ-գաբու՝ սուճի Պօղոս և Յակոբ աղաներու քով

Ի գին 10 դահեկանի

ԳՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

(Նոր տրուելիք)

Մասն Ա.

Ո Ճ

Հանդերձ բառագիտական և մտամարզական վարժութեամբք

Յանձնարարեալ Յ. Ս. Ս. Թորկոմեան. Խորհրդոյ Ս.Գ.Դ. կեդր. Վարչութենան

Յօրինեաց ՄԻՀՐԱՆ Պ. ԱՍՔԱՆԱԶ

Ո-սուցիչ

Հայկական լեզուի և Գրագիտութեան

—o—

Ա. Հատոր	գին 10 ղրշ
Բ. »	10
Բանալի	15

Կը գտնուի Պօլսոյ բոլոր գրավաճառաց, կամուրջի գլուխը՝ Ջրավաճառաց և Ղալաթիոյ կոյսը՝ թղթավաճառ Յ. Աբշակ էֆէնեաի քով։

Կեդրոնատեղին է Պահճէ-գաբու, Համիտիյէ ճաւտէսի, Յ. Արամեան և Ընկ. գրատունը։

Դպրոցաց համար 0/0ին 10 զեղչ։

ՍՓՓԱՆՈՑՑ

Գրեց ՇԻԿԻՆ Ս. ՏԻՒՍԱՓ

«Մայտա»ի աչնուափայլ հեղինակուհւոյն երկրորդ գործն է այս վէպն որ գեղեցիկ տպագրութեամբ ի լոյս ընծայուած է՝ ձեռամբ Ց. Զինճիրճեան էֆէնտիի։

Կը վաճառուի ամեն գրավաճառաց քով ի գին 20 ղրուշի և կեդրոնատեղին է Զինճիրճեան գրատունը։

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ԿԱՄ

ՍԻՐՈՒՆ ԶՔՕՍԱՐԱՆ

ՄԱՆԿԱՆՑ ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԻՐՔԸ

56 Գեղեցիկ պատկերներով զարդարուած

Սոյն գրասգիրքը ասկէց առաջ հրատարակեալ ՔԵՐԱԿԱՆ կամ ՄԱՆԿԱՆՑ ԳՐՔԻՆ Բ. մասն է. և կը պարունակէ՝ մանկական երգեր, կարճ հատուածներ, առածները, առակները և փոքր պատմութիւնները։

Գինն 2 դահեկան

Կը վաճառի Մարգարեան գըրատունը, Մերճան փողոց։ դպրոցայ համար 0,0 15 զեղչ կը լինի։

ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՐՔ

ԳԱՂԻԵՐԷՆԷ Ի ՀԱՅ

ՔԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ի ՊԷՏՍ Ա.ԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

Յօրինեց

Ռ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

(Արամեան)

Սոյն գրասգիրքն պատրաստուած է բոլորովին նոր և դիւրաւսոյց դրութեամբ մի, որ կուգայ մեր ազգային վարժարանաց մէջ Գաղղիարէն ուսուցման եղանակն յեղափոխել և մինչև հիմայ գործածուած գրասգիրքերն և հին դրութիւնն վանել, որք փոխանակ աշակերտին դիւրաւ յիշեցնելու, փոխանակ օգնելու նորա առաջին քայլերուն լեզուին մէջ զոր ահա կ՚ուզէ ուսանիլ, իրեն համար բոլորովին օտար մի լեզու, ընդհակառակն կը դժուարացնեն զայն և առաջին վայրկենին աշակերտին առջեւ այնպիսի դժուարութիւններ կը հանեն որք կը խրտուցանեն և կը յուսահատեցնեն իսկ զինքը։

Մինչև հիմայ գործածուած դասագիրքք շանքանց և որք բան կարգին յարմար են միայն Գաղիացիներու իրենց մայրենի լեզուն ուսուցանելու և բոլորովին անյարմար և անօգուտ՝ օտարազգի աշակերտի մը. Ահա այդ դասագրոց տեղն գրաւելու համար պատրաստուած է այս նոր դասագիրքն որ կուգայ մեր ազգային վարժարանաց մէջ մեծ պակաս մը լեցնելու և այդ կարեւոր լեզուի դիւրին կերպով ուսուցման հզօրագէս նպաստելու։

Սրդէն Յօրինոգին անուն բառասկան գրաւական մէ գործոյն կարեւորութեան և օգտակարութեան։

Կը ծախուի ամէն հայ գրավաճառաց քով՝ ի գին 4 դահեկան։ Կեդրոնատեղին է Սրամեան տպագրանն, 13, Յակոբեան խան։

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՑԵՏՈՄՍԻ

Լաւագոյն քառթօնի վրայ ամէն լեզուաւ կը պատրաստուի ի գին 100 հատը 10 դհկ. պէտք ունեցողները պէտք է դիմեն Սրամեան տպագրանն, Յակոբեան խան 13 կ. Պոլիս։

Ա Զ Գ

ԼՈՑՍԸ ձեռքէ կը ծախուի նաեւ հանրածանօթ Ջրավաճառ Պօղոս ագայի խանութն ի Պահճէ-գաբու։

ԹՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԻՆ

ԲԻՒԶԱՆԴ Մ. ՊՈՉԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

Ջազմազբլար եօղուշը Պօնճուքլը խան թիւ 5

Երմա չբնակեցաւ իր մօրաքրոջ հետ՝ Զմիւռնայի Հայոց Թաղն, այլ անցաւ Հայոց երեւելի չէնքերն։

Զմիւռնայի Հայոց եկեղեցին՝ ձեւի կողմանէ կամ ճարտարապետական ճաշակի նկատմամբ՝ իր տեսակին մէջ հրաշակերտ մ՚է։ Զմիւռնացւոց տաճարին չինութեան մէջ ցոյց տուած այսքան նուրբ ճաշակն ու այսքան քաջարուեստ ձեւը կ՚ապացուցանէ թէ՝ որքան գերազանց ճաշակի և բարձր ճարտարամտութեան տէր են։ Այդ եկեղեցին որքան չքեղ էր, նոյնքան ալ սարսռելէ հետէ ներսի օրմերն անծեփ մնացած էին, յատակի գեղեցիկ հողագանգ և գաւիթն ու դրսի կողմը նոյնպէս աւերակ։ Շնորհիւ իր ազգասէր Առաջնորդ հովուապետին թէ՝ տաճարին ներսի օրմերն ծեփուեցան և թէ՝ եկեղեցւոյ ներսը և թէ՝ դուրսը սրբատաշ և ձիւնափայլ մարմարիոններով յատակուեցան։

Երմա այցելեց Զմիւռնայի Հայոց Հիւանդանոցն, զոր ի հիմանց չինելու չափ վերանորոգած են վսեմ. Սպարդալեան եղբարք, իրենց ազգասէր և մեծահանճար Առաջնորդ Ա.մեն. Մելքիսեդեկ Սրբազանին խորհրդովը ու խրատովը. 8,000 օսմ. ոսկի ծախսելով։ Պօլսոյ Ազգ. Հիւանդանոցէն շատ աւելի չքեղ է։ Սակայն վսեմ. Սպարդալեանց այս ի հիմանց մեծ նորոգութեան յիշատակն ո՛րքան ազգին սրտին մէջ անմահ երախտագիտութեան արժանի մնայ, սակայն նոյնքան արդիւնաւոր և անկապտելի չի պիտի լինի, եթէ այդքան՝ փառաւոր Հիւանդա-

նոց մը կանգնելէն յետոյ, զայն ամրողջովին կամ կիսովին մատակարարելու չափ եւս անչարժ եկամուտներով չապահովէ Հիւանդանոցին ապագան, որպ ազգային եկամուտները խառն լինելով դպրոցին և եկեղեցւոյն հատութից հետ, միշտ կուսակցութեան և խռովութեան գժտակէտ մը կրնայ լինել, և այս մշտախռով գըժտութեանց և կուսակցութեանց նչաւակ ընել նաեւ վսեմ և անմահ Սպարդալեանց բարեգործութեանց այս յիշատակն ալ։ Եթէ վսեմ. Սպարդալեան կ՚ուզէ որ իր ողջութեան առեն, իր մահէն յետոյ, իրեններուն անտարբերութենէն և իր հարենակիցոց ամանց ապագայ ապերախտութեան երեսէն փրկել, և իր բարեբարութեան յիշատակին հետ անմահացնել նաև իր համբաւն ու գերդաստանն, պէտք է այժմէն գէթ Հիւանդանոցի չինութեան համար ծախսած գումարին կիսովն՝ նոր հատութաբեր կալուածներ չինել, որ գէթ ամիսն 80 կամ 100 ոսկի զուտ հատոյթ բերեն, և այսքան հատոյթով մը կարող է ցյաւիտեան անկարօտ ապրիլ Հիւանդանոցն՝ առանց ազգին բեռ լինելու. դի ոմանք ամսամիտք յաճախ կ՚ըսեն, «Սպարդալեան էֆէնտիք Հիւանդանոցը նորոգելով, մեծցնելով ուրիշ բան չըրին, բայց եթէ ազգին արիզը և պիւտճէն ծանրացուցին, դի ազգը ամէն ամիս այդպիսի մեծ Հիւանդանոց մը հոգալու համար ծանր ծախքերու և տուրքերու ենթարկուեցաւ։ Ահա այս է առ այժմ լուռ տրտունջը, մի օր ապերախտութեան աղաղակի կը փոխէ կամ փո-